

A. Χαιρέας και Καλλιρρόη και Βίος οσίας Ματρώνας της Περγηνής.

B. Β΄ Σοφιστική - Βίος του Ηρώδη του Αττικού του Φιλόστρατου

Ευάγγελος Β. Τσακνάκης

Φοιτητική Εργασία (ΕΛΠ2185, ΑΠΚΥ)
Δολίχη, 2-2011

Περιεχόμενα:

A΄ Μέρος: Χαρίτων: Χαιρέας και Καλλιρρόη, Βίος οσίας Ματρώνας της Περγηνής

Εισαγωγή

I. Κοινά θέματα και μοτίβα

α. Κοινά θέματα και μοτίβα στον τρόπο σκιαγράφησης των βασικών προσώπων

β. Κοινά θέματα και μοτίβα στα στοιχεία της αφηγηματικής περιπέτειας

Επίλογος

Βιβλιογραφία

B΄ Μέρος: Β΄ Σοφιστική - Βίος του Ηρώδη του Αττικού του Φιλόστρατου

Εισαγωγή

α. Τα χαρακτηριστικά της Β΄ Σοφιστικής στο Βίο του Ηρώδη του Αττικού του Φιλόστρατου.

β. Ο τρόπος ένταξης της Β΄ Σοφιστικής στο πνευματικό και κοινωνικό κλίμα της αυτοκρατορικής εποχής

Επίλογος

Βιβλιογραφία

A΄ Μέρος: Χαρίτων: Χαιρέας και Καλλιρρόη, Βίος οσίας Ματρώνας της Περγηνής

Εισαγωγή

Το μυθιστόρημα του Χαρίτων *Χαιρέας και Καλλιρρόη* χρονολογείται στα τέλη του δεύτερου μεταχριστιανικού αιώνα¹ και η πλοκή του τοποθετείται στην περίοδο μετά

¹ Βλ. Χαρίτωνος, Αφρ. 1995. *Χαιρέας και Καλλιρρόη*. μφρ. Λεντάκης Θουκυδίδης «Σε όλη τη μελέτη χρησιμοποιείται η ίδια βιβλιογραφική πηγή».

τη Σικελική Εκστρατεία (415-3 π.Χ.),² όπως διαπιστώνεται από τα λόγια του Διονύσου προς τον Λεωνά: «Εσύ τρισάθλιε αγόρασες αυτήν την αρχόντισσα; Δεν έχεις ακουστά τα κατορθώματα του Ερμοκράτη,³ του στρατηγού της Μεγάλης Σικελίας; Δεν ξέρεις ότι βασιλιάς της Περσίας τον θαυμάζει και τον αγαπάει, και του στέλνει κάθε χρόνο δώρα, γιατί κατατρόπωσε τους Αθηναίους, τους εχθρούς των Περσών;» Ο *Βίος της οσίας Ματρώνας της Περγηνής*⁴ τοποθετείται στη βυζαντινή περίοδο, όπως διαφαίνεται στη σελίδα 115: «Γι' αυτό το λόγο έφυγε θεληματικά από τον τόπο που τη γέννησε [...], πηγαίνει στην πρώτη των πόλεων, το Βυζάντιο». Ανάμεσα στο μυθιστόρημα και στο *Βίο* εντοπίζονται κοινά θέματα και μοτίβα, τόσο στον τρόπο με τον οποίο σκιαγραφούνται τα βασικά πρόσωπα όσο και στα στοιχεία της αφηγηματικής τους περιπέτειας, τα οποία εξετάζονται στην παρούσα εργασία.

I. Κοινά θέματα και μοτίβα

α. Κοινά θέματα και μοτίβα στον τρόπο σκιαγράφησης των βασικών προσώπων

Τόσο στο μυθιστόρημα του Χαρίτων *Χαιρέας και Καλλιρρόη* όσο και στο *Βίο της οσίας Ματρώνας της Περγηνής* κεντρικό πρόσωπο είναι η γυναίκα, με κοινά μοτίβα την ομορφιά, την αγνότητα και την αρετή. Ήδη, στην εισαγωγή του Βίου ο συγγραφέας επαινεί την οσία Ματρώνα, «Είναι συνήθεια ευσεβής και πολύ ωφέλιμη να επαινεί κανείς, όσο γίνεται, τους φρόνιμους και ενάρετους ανθρώπους [...]», σελ. 113, ενώ στο μυθιστόρημα ο συγγραφέας περιγράφει την Καλλιρρόη: «Ήταν κοπέλα θαυμαστή, το καμάρι όλης της Σικελίας. Η ομορφιά της δεν ήταν ανθρώπινη αλλά θεϊκή [...]», σελ. 7. Έτσι, οι συγγραφείς δεν αρκούνται στην περιγραφή των καταστάσεων, αλλά γνωστοποιούν εξ αρχής στον αναγνώστη τους χαρακτήρες των ηρώων.

Ο έρωτας, η θρησκευτικότητα, η απλότητα των προσώπων και η διαφύλαξη της παρθενίας, αποτελούν κοινά θέματα που χαρακτηρίζουν τα πρόσωπα στο μυθιστόρημα και στο βίο. Ο σύζυγος της οσίας, που είναι ερωτευμένος με τη γυναίκα του, διεκδικεί την Ματρώνα καταδιώκοντάς την, ενώ η Καλλιρρόη προκαλεί τον -χωρίς ανταπόκριση- έρωτα πολλών

² Βλ. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. «Ο αθηναϊκός επεκτατισμός προκάλεσε την αντίδραση των σύμμαχων πόλεων και προετοίμασε το έδαφος για την έκρηξη του Πελοποννησιακού πολέμου, στον οποίο συγκρούστηκαν κυρίως η Αθήνα και η Σπάρτη προκαλώντας όμως και την ακούσια ή εκούσια συμμετοχή των συμμάχων τους. Η σταδιακή απώλεια της κυριαρχίας της Αθήνας, ιδιαίτερα κατά την τελευταία φάση του πολέμου μετά την αποτυχημένη εκστρατεία στη Σικελία (415-3 π.Χ.) κλόνισαν -προσωρινά τουλάχιστον- την αξιοπιστία των Αθηναίων στο δημοκρατικό πολίτευμα».

³ Ο Ερμοκράτης ήταν ο πατέρας της Καλλιρρόης.

⁴ Βλ. Τσάμη, Δ. Μητερικόν. 1996. *Διηγήσεις και Βίοι των Αγίων Μητέρων της Ερήμου Ασκητριών και Οσίων Γυναικών της Ορθοδόξου Εκκλησίας*. «Σε όλη τη μελέτη χρησιμοποιείται η ίδια βιβλιογραφική πηγή».

ανδρών. Η θρησκευτικότητα διαφαίνεται από τον στόχο της οσίας να αφιερωθεί στο Θεό που πιστεύει και από τις προσευχές της Καλλιρρόης στο ναό της Αφροδίτης. Κοινό μοτίβο αποτελεί η επανάληψη των προσευχών των δύο γυναικών στους αντίστοιχους ναούς. Τα πρόσωπα, και στα δύο φιλολογικά έργα, σκιαγραφούνται από απλούς, καθημερινούς ανθρώπους. Η Καλλιρρόη μέχρι που παντρεύτηκε τον Χαιρέα διαφύλαξε την παρθενία της, ενώ η Ματρώνα απ' όταν αφιερώθηκε στο Θεό αποστασιοποιήθηκε από τον έρωτα. Ο έρωτας του συζύγου της οσίας και οι έρωτες των διάφορων ανδρών προς την Καλλιρρόη, αποτελούν κοινά μοτίβα.

Κοινό μοτίβο αποτελεί και η ονοματολογία των προσώπων τόσο στο Βίο όσο και στο μυθιστόρημα, η οποία αντιπροσωπεύει τους χαρακτήρες τους. Στο Βίο αναφέρεται «κάποια ευγενής, Ευγενία ονόματι» και κάποια «Σωσάννα», στην οποία η Ματρώνα βρήκε καταφύγιο, σελ.117. Η ειδωλολάτρισσα Σωφρόνη, που ζούσε με σωφροσύνη, απαρνήθηκε τα εγκόσμια και ανέθεσε τον εαυτό της στα χέρια της Ματρώνας, σελ. 141. Στο μυθιστόρημα, η Καλλιρρόη είχε μοναδική ομορφιά, ενώ το όνομα του Χαιρέα, μπορούμε να πούμε ότι παραπέμπει στον ήρωα, λόγω της ηρωικής στάση που τήρησε μέχρι να ξανασυναντήσει την αγαπημένη του Καλλιρρόη. Ο απαγωγέας της Καλλιρρόης λεγόταν Θήρων, του οποίου το όνομα σημαίνει κυνηγός, ενώ ο πολύ καλός φίλος του Χαιρέα λεγόταν Πολύχαρμος.

Κοινό θέμα και στα δύο έργα αποτελεί η πολύ μεγάλη φήμη που απέκτησαν οι ηρωίδες, η Ματρώνα και η Καλλιρρόη. Η οσία για την αρετή της και τα θαύματα που έκανε, όπως όταν ένας τυφλός την πλησίασε και «η αγία, αφού του άλειψε τα μάτια με το πολύτιμο μύρο, τον έκανε αμέσως να δει το φως, αυτόν που ποτέ ως τότε δεν το είχε δει», σελ. 133-135. Η δε πανέμορφη Καλλιρρόη αντιμετωπιζόταν σαν θεά ή σαν ιέρεια της Αφροδίτης. Η ιδιαίτερη φήμη των γυναικών προκαλούσε μεγαλύτερα προβλήματα στις ίδιες. Ο σύζυγος της οσίας Ματρώνας εντόπιζε συνεχώς τα ίχνη της συζύγου του, ενώ την Καλλιρρόη ποθούσε πλήθος ανδρών.

Τέλος, η οσία Ματρώνα εγκατέλειψε το παιδί της στα χέρια της Σωσάννας για να μονάσει. Η δε Καλλιρρόη εγκατέλειψε το παιδί της στον Διονύσιο -στον θετό του πατέρα- όταν επέστρεψε στις Συρακούσες με τον Χαιρέα. Έτσι, και οι δυο γυναίκες δεν αντιπροσωπεύουν πιστά το μητρικό πρότυπο.

β. Κοινά θέματα και μοτίβα στα στοιχεία της αφηγηματικής περιπέτειας

Ο συγγραφέας του βίου παρεμβαίνει συχνά στην αφήγηση: «Ο Κύριος που κάποτε έβρεξε από τον ουρανό την παράξενη βροχή, το μάννα, και χόρτασε

μέχρι κορεσμού τον πονηρό και αχάριστο λαό, της παρουσίασε εκ του προχείρου μαζί και το νερό και το τραπέζι», σελ. 139. Το ίδιο συχνά επεμβαίνει και ο Χαρίτων στο μυθιστόρημά του. Για παράδειγμα, όταν βασανίζεται ο Θήρων για να ομολογήσει τί συνέβη στην Καλλιρρόη, παρεμβαίνει ο συγγραφέας: «Ωστόσο, ο άνθρωπος από τη φύση του αγαπάει τη ζωή, κι ακόμη και στις έσχατες συμφορές διατηρεί κάποια ελπίδα ότι τα πράγματα θα αλλάξουν προς το καλύτερο. Σοφά ο Δημιουργός εμφύσησε σε όλους μας αυτήν την απαιτητή πίστη, για να μην καταθέτουμε τα όπλα στις δύσκολες ώρες». Από τις παρεμβάσεις τους διαπιστώνεται και αντίληψή τους για το θείο.

Και οι δύο γυναίκες παρουσιάζονται βασανισμένες και κυνηγημένες. Οι δε ιστορίες τους είναι ιδιαίτερες και περίπλοκες. Η οσία βασανίζεται υποκρινόμενη, αρχικά, ότι είναι άνδρας στο μοναστήρι όπου μόναζε. Στη συνέχεια μεταφέρεται συνεχώς σε διαφορετικά μοναστήρια και πόλεις για να αποφύγει τον διώκτη σύζυγό της, ο οποίος προσπαθεί να την αποσπάσει από το μοναχικό της βίο. Η Καλλιρρόη θάφτηκε ζωντανή και όταν συμπτωματικά σώθηκε, οι απαγωγείς της την πούλησαν στην Μίλητο. Μέχρι να ξανασμίξει με τον Χαιρέα βασανιζόταν, ενώ λόγω της ομορφιάς της την διεκδικούσαν συνεχώς οι μνηστήρες και οι βασιλείς διάφορων χωρών. Η περιπλάνηση, λοιπόν, σε ξένους τόπους για τους ήρωες είναι κοινό μοτίβο του Βίου και του μυθιστορήματος. Ο έρωτας, επίσης, ως κοινό θέμα, καθορίζει την εξέλιξη της αφηγηματικής περιπέτειας.

Τα όνειρα, επίσης, λειτουργούν καθοριστικά στην εξέλιξη των καταστάσεων και αποτελούν κοινό χαρακτηριστικό στο Βίο και το μυθιστόρημα. Η οσία Ματρώνα, για παράδειγμα, είδε όνειρο πως την καταδίωκε ο άνδρας της και σώθηκε από μοναχούς. Γι' αυτό το λόγο αποφάσισε να μονάσει σε ανδρικό μοναστήρι για να μην την αντιληφθεί κανείς. Η Καλλιρρόη είδε όνειρο τον άνδρα της, τον Χαιρέα, ο οποίος της «παρέδωσε τον γιο του» και της ζήτησε να τον προσέχει. Λόγω του ονείρου, η Καλλιρρόη αποφάσισε να κρατήσει το παιδί που κυοφορούσε και να παντρευτεί τον Διόνυσο, στον οποίο θα παρουσίαζε το παιδί του Χαιρέα ως δικό του.

Η Τύχη «θεοποιείται» και στα δύο έργα και παρουσιάζεται ως δυσμενής δύναμη που κατευθύνει τη ζωή.⁵ Στη μονή όπου η Ματρώνα μόναζε μεταμφιεσμένη σε ευνούχο, ο ηγούμενος Βασιανός «για πολύ καιρό αγνοούσε το τι συνέβαινε μ' αυτήν αν και είχε το διορατικό χάρισμα. Τα αγνοούσε βέβαια γιατί το ήθελε η σοφία του Θεού και τα ανεξιχνίαστα σχέδιά του» και μετά από όνειρο που είδε για τον ευνούχο ότι ήταν γυναίκα, ο Βασιανός «θέλοντας να βεβαιωθεί περισσότερο πάνω σ' αυτό, πήρε στα χέρια του το ιερό Ευαγγέλιο, το άνοιξε τυχαία και βρήκε

⁵ Για το μοτίβο της τύχης βλ. Hunger (2009), σ.σ. 530-532.

εκείνα τα λόγια που αναφέρουν πως η βασιλεία των ουρανών είναι όμοια με προζύμη, που το πήρε μια γυναίκα και το έβαλε μέσα τρία σάτα αλεύρι, έως ότου ζυμώθηκε ολόκληρο», σελ 124-125. Όταν ο Θήρων μετέφερε στη Μίλητο την Καλλιρρόη, ο έμπιστος του Διονύσου, ο Λεωνάς, ζήτησε από τον Θήρωνα να του δείξει την Καλλιρρόη. Ο Θήρων του είπε απέφυγαν την πόλη λόγω του φόβου τους για τους τελωνειακούς και όταν του είπε που αγκυροβόλησαν ο Λεωνάς του απάντησε πως «Έχετε αγκυροβόλησει στα δικά μας μέρη. Καλύτερα δεν θα γινόταν. Η ίδια η Τύχη μας οδηγεί στον Διόνυσο», σελ. 23. Όταν ο Θήρων πούλησε την Καλλιρρόη στη Μίλητο και βρέθηκε μόνη της καθαριόταν την τύχη της «Αχ βάσκανη Τύχη, το ξέρεις δεν χόρτασες να με παιδεύεις σε στεριά και θάλασσα», σελ. 25. Η τύχη, ωστόσο, ως επαναλαμβανόμενο μοτίβο, συναντάται περισσότερο στο μυθιστόρημα του Χαρίτωνα.

Η περιπέτεια και η καταδίωξη αποτελούν κοινά θέματα στην αφηγηματική περιπέτεια του μυθιστορήματος και του βίου. Η οσία, για να καταφέρει να αφιερωθεί στο Θεό, καταδιώχθηκε από το σύζυγό της, περιπλανήθηκε σε διάφορους τόπους και αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες. Η Καλλιρρόη, μέχρι να ξανασιμίξει με τον Χαιρέα, πουλήθηκε ως δούλη, συνεχώς διεκδικούνταν από άνδρες που τους προκαλούσε τον πόθο, περιπλανήθηκε από τις Συρακούσες μέχρι την Μίλητο και στα βάθη της Ασίας, ενώ οι δοκιμασίες που αντιμετώπισε ήταν πολλές. Το δε τέλος του μυθιστορήματος και του βίου είναι αίσιο.

Επίλογος

Το μυθιστόρημα του Χαρίτωνα *Χαιρέας και Καλλιρρόη*, καθώς και ο *Βίος της Οσίας Ματρώννας* φέρουν ομοιότητες ως προς την σκιαγράφηση των βασικών προσώπων και της αφηγηματικής περιπέτειας. Και στα δύο έργα, η «γυναίκα» είναι το πρωταγωνιστικό πρόσωπο, η οποία είναι όμορφη, αγνή και ενάρετη. Τα ονόματα των προσώπων αντικατοπτρίζουν τον χαρακτήρα τους. Η φήμη που απέκτησαν οι πρωταγωνίστριες ήταν ιδιαίτερα μεγάλη. Κοινά μοτίβα των προσώπων αποτελούν ο έρωτας, η θρησκευτικότητα και η απλότητα των προσώπων.

Τόσο στο μυθιστόρημα όσο και στο βίο, τα όνειρα λειτουργούν καθοριστικά στις αποφάσεις των πρωταγωνιστών και στις καταστάσεις που έπονται. Το μητρικό πρότυπο υποβιβάζεται, αφού η οσία Ματρώννα και η Καλλιρρόη εγκατέλειψαν τα παιδιά τους σε τρίτους. Οι συγγραφείς των έργων, συχνά, παρεμβαίνουν για να αιτιολογήσουν την τροπή των καταστάσεων. Η Καλλιρρόη και η οσία Ματρώννα αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες στην περιπέτεια, την περιπλάνηση και την καταδίωξη, μέσα από τις οποίες

τελικά βγαίνουν νικήτριες και το τέλος τους είναι ευχάριστο.

Βιβλιογραφία

Hunger, H. 2009. *Βυζαντινή Λογοτεχνία. Η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών*. τ. Β'. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Τσάμη, Δ. Μητρικόν. 1996. *Διηγήσεις και Βίοι των Αγίων Μητέρων της Ερήμου Ασκητριών και Οσίων Γυναικών της Ορθοδόξου Εκκλησίας*. Θεσσαλονίκη: Έκδοση Ι. Ησυχαστηρίου Τιμίου Προδρόμου Ακριτοχωρίου.

Χαρίτωνος, Αφρ. 1995. *Χαιρέας και Καλλιρρόη*. Μτφρ. Λεντάκης, Β. Αθήνα: Το Ροδάκιο.

Β' Μέρος: Β' Σοφιστική - Βίος του Ηρώδη του Αττικού του Φιλόστρατου

Εισαγωγή

Ο όρος της Β' Σοφιστικής οφείλεται στον Φιλόστρατο και περιγράφει τα έργα της τέχνης και του λόγου από τον 1^ο έως τον 3^ο αι. μ.Χ. Ο σοφιστής της Β' Σοφιστικής συνδυάζει την τέχνη της ρητορικής με τη διάδοση του ελληνικού παιδευτικού ιδεώδους. Ωστόσο, η Β' Σοφιστική εξυπηρετεί έμμεσα τη ρωμαϊκή διοίκηση, ενώ διευκολύνει άμεσα την ελληνόφωνη πνευματική παραγωγή.⁶ Η δε έκθεση των σοφιστών του Φιλόστρατου αποτελεί ντοκουμέντο για τις προτιμήσεις της ελληνόφωνης αριστοκρατίας στην περίοδο της ρωμαϊκής διοίκησης.⁷ Στο δεύτερο βιβλίο των Βίων σοφιστών του Φιλόστρατου, οι οποίοι πιθανόν δημοσιεύτηκαν μετά το 229 μ.Χ., ανήκει και ο Βίος του Ηρώδη του Αττικού,⁸ του οποίου τα χαρακτηριστικά της Β' Σοφιστικής εντοπίζονται στην παρούσα μελέτη. Επιπλέον, εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η Β' Σοφιστική εντάσσεται στο πνευματικό και κοινωνικό κλίμα τη αυτοκρατορικής εποχής.

α. Τα χαρακτηριστικά της Β' Σοφιστικής στο Βίο του Ηρώδη του Αττικού του Φιλόστρατου

Από τον Βίο του Ηρώδη του Αττικού διαπιστώνουμε πως η καταγωγή του αντλείται από την γενιά των Αιακιδών, που κάποτε ήταν σύμμαχοι με τους Αθηναίους. Τους φιλάργυρους ανθρώπους, οι οποίοι θυσίαζαν στον αποθηκευμένο πλούτο τους, ο Ηρώδης τους αποκαλούσε «Αλωάδες», που θυσιάζουν στον Άρη. Διετέλεσε επώνυμος άρχοντας στην Αθήνα και

⁶ Βερτουδάκης (2001), σ. 155.

⁷ Easterling (2006), σ. 856.

⁸ Easterling (2006), σ. 856, Βερτουδάκης (2001), σ.σ. 241-242.

μάλιστα καθιέρωσε την αμφίεση των Αθηναίων εφήβων, που συμμετείχαν στα Παναθηναία και στις συνελεύσεις του δήμου, να αποτελείται από άσπρη χλαμύδα, αντί για μαύρη όπως ίσχυε μέχρι τότε. Ο Ηρώδης ο Αττικός ευεργέτησε πολλές ελληνικές πόλεις. Για παράδειγμα, στην Αθήνα έχτισε ναό στον οποίο τοποθέτησε το άγαλμα της Τύχης, καθώς και θέατρο αφιερωμένο στη Ρήγιλλα. Ο Φιλόστρατος αναφέρει πως αυτά τα δύο έργα δεν συγκρίνονται με κανένα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ο Ηρώδης πίστευε στο δωδεκάθεο όπως φαίνεται από την απολογία του στον Ποσειδώνα σχετικά με την διάνοιξη του ισθμού της Κορίνθου: «Ποσειδώνα θέλω, όμως κανείς δεν θα με αφήσει».

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των σοφιστών της Β΄ Σοφιστικής που εντοπίζεται στο Βίο του Ηρώδη του Αττικού είναι η επιθυμία του Ηρώδη να προάγει την ατομική του ευμάθεια και φήμη, όταν αποκαλύπτει στον συνταξιδιώτη του Κτησίδαμο την επιθυμία του να κερδίσει μεγάλη φήμη, καθώς θα διάνοιγε τον ισθμό της Κορίνθου. Ακόμη, ο Ηρώδης θέλησε να αυτοκτονήσει προκειμένου να θεωρείται σπουδαίος ρήτορας.

Όταν ο αδερφός της συζύγου του Ηρώδη, ο Βραδούας, ήταν κατηγορος στο δικαστήριο για το φόνο της αδερφής του από τον Ηρώδη, και καυχήθηκε για την ευεργεσία μιας ιταλικής πόλης, ο Ηρώδης τού απάντησε: «Θα μπορούσα κι εγώ να αναφέρω πολλές τέτοιες περιπτώσεις για τον εαυτό μου, σε οποιοδήποτε μέρος της γης κι αν δικαζόμουν». Έτσι, διαπιστώνεται η ρητορική του ικανότητα.

Τέλος, ο Ηρώδης ήταν γνώστης της αρχαίας ελληνικής γραμματείας: όταν πέθανε, θάφτηκε στο Παναθηναϊκό στάδιο και στον τάφο του γράφτηκε: «Εδώ κείται ό, τι απέμεινε από τον Ηρώδη, γιο του Αττικού από τον Μαραθώνα, η φήμη του όμως φτάνει σε όλη τη γη».

β. Ο τρόπος ένταξης της Β΄ Σοφιστικής στο πνευματικό και κοινωνικό κλίμα της αυτοκρατορικής εποχής

Το ίδιο το όνομα του Ηρώδη, ο Αττικός, συνέβαλλε στη συνοχή του ελληνισμού στη ρωμαϊκή περίοδο. Στο Βίο αναφέρεται πως ο σοφιστής Ηρώδης διετέλεσε διοργανωτής των Πανελληνίων και των Παναθηναίων, ενώ έδινε ιδιαίτερη έμφαση στα ιερά των αρχαίων Ελλήνων, όπως όταν δώρισε τα στολίδια της συζύγου του στο ιερό της Ελευσίνας. Η διδασκαλία του Ηρώδη εστίαζε στην ελληνόφωνη πνευματική παραγωγή.

Ο αυτοκράτορας Μάρκος, παρ' όλο που εξόρισε τον Ηρώδη, στην επιστολή του προς τον δεύτερο, την οποία παραθέτει ο Φιλόστρατος, απολογείται στον Ηρώδη: «Μη μου θυμώνεις γι' αυτά και, αν σ' έχω στεναχωρήσει ή σε στεναχωρώ και τώρα, ζήτα

ικανοποίηση στο ιερό της Αθηνάς [...]» Ως εκπρόσωπος της Β΄ Σοφιστικής ο Ηρώδης ήταν κοντά στη ρωμαϊκή διοίκηση, όπως διαπιστώνεται από την απολογιστική επιστολή του αυτοκράτορα Μάρκου. Από την επιστολή αυτή διαπιστώνουμε, ωστόσο, πως ο αυτοκράτορας Μάρκος μυήθηκε τη θρησκεία του δωδεκάθεου.

Επίλογος

Η Β΄ Σοφιστική στόχευε στη διάδοση του ελληνικού παιδευτικού ιδεώδους και στην έμμεση ενίσχυση της ρωμαϊκής διοίκησης. Ο σοφιστής Ηρώδης ο Αττικός, σύμφωνα με το βίο που παρέδωσε ο Φιλόστρατος, ήταν λάτρης των Ελλήνων και των ελληνικών πραγμάτων, ενώ είχε κερδίσει την εκτίμηση του Ρωμαίου αυτοκράτορα Μάρκου.

Βιβλιογραφία

Easterling, P.E. – KNOX B.M.W. 2006. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. μφρ. Κονόμη, Ν. – Γρίμπα Χρ. – Κονόμη, Μ. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα.

Βερτουδάκης, Β. Ηλιάδου, Ε. Λεντάκης, Β. Μανακίδου, Φ. Τσακμάκης, Ε. Τσιτσιρίδης, Στ. Φυντίκογλου, Β. Χριστόπουλος, Μ. 2001. *Γράμματα Ι: Αρχαία Ελληνική και Βυζαντινή Φιλολογία*. τ. Β'. *Ελληνιστική και Αυτοκρατορική Περίοδος*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.